

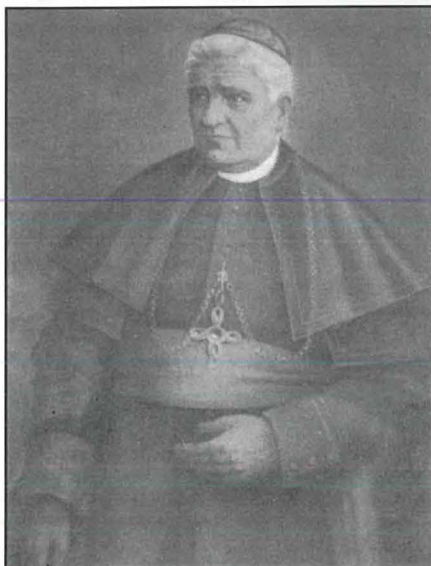
Inkontri Furjanizi-Sengleani

minn Nigel Holland

Kemm ilha li nibtet il-konnessjoni diretta li ghandi ma' l-Isla, bdejt ninnota li t-toroq ta' din il-belt ltaqghu spiss ma' dawk tal-Floriana, permezz ta' persunaġġi u avvenimenti varji. Uhud minn dawn il-persunaġġi u avvenimenti hallew marka ta' importanza kbira fl-istorja tal-bliet rispettivi.

L-Ewwel Arcipriet tal-Floriana, Senglean

Ma stajtx ma nibdiex dan l-artiklu b'persunaġġ Senglean, li sa lllum, anki mitt sena wara mewtu, ghadu jgawdi stima kbira fil-Floriana. Qed nirreferi ghal Mons. Isqof Salvatore Gaffiero. Gaffiero tweled l-Isla fit-8 ta' Marzu, 1828. Minn età żghira wera inklinazzjoni lejn il-hajja saċerdotali. Ta' 12-il sena biss (kienu żminijiet ohra!) sar Kanonku tal-Kapitlu tal-Kollegġjata Sengleana.

Inkwadru ta' Monsinjur Dun Salv Gaffiero mill-Isla, l-ahhar Kappillan u l-Ewwel Arcipriet tal-Floriana li jinsab fis-Sagristija tal-Knisja Arcipretali u Parrokkjali ta' San Publiju fil-Floriana.

Fl-20 ta' Diċembru, 1851, ġie ordnat saċerdot mill-Arcisqof Publiju Sant¹. L-ewwel esperjenza tiegħu fit-treġġija ta' parroċċa kienet bhala Kappillan ta' Hal Gharghur. Meta nholqot vakanza fil-Parroċċa ta' San Publiju tal-Floriana, Gaffiero ipprezenta ismu għall-konkurs, skond l-uzanza ta' dak iż-żmien, u fl-1868 ntgħazel biex isir it-tielet kappillan ta' din il-parroċċa. Il-Kanonku Salvatore Gaffiero minnufih stinka biex il-parroċċa Furjaniza tiġi elevata għal dik Arcipretali. Fl-1869, sena biss wara li kien ha l-pussess bhala Kappillan tal-Floriana, Gaffiero kien akkumpanja lill-Arcisqof Gaetano Pace Forno, O.E.S.A. (1858-1874) f'Ruma u dan wassal biex, bl-approvazzjoni ta' Papa Piju IX (1846-1878), il-Parroċċa tal-Floriana tiġi mghollija għall-grad ta' Arcipretali bil-Kanonku Salvatore Gaffiero nnifsu, bhala l-ewwel Arcipriet². Il-Furjanizi baqghu rikonoxxenti għall-ahhar lejn l-Arcipriet Senglean tagħhom, iżda huwa min-naha tiegħu tant habb lil Floriana u lill-Furjanizi, li anki wara li spicċa mill-kariga u wara li kien għamel xi żmien jghix ir-Rabat³, eventwalment kien mar joqghod fil-Floriana f'Nru 12, Triq Pietro Floriani (dak iż-żmien 32, Piazza Maggiore, għax matul is-snin inbidlu kemm l-isem tat-triq kif ukoll in-numru tal-bieb). Intant, Gaffiero inhatar Kanonku tal-Kapitlu tal-Katidral fl-1875 u fl-1898, Monsinjur Gaffiero nhatar Isqof Titulari ta' Silimbrija u Isqof Awżiljarju ta' Malta,⁴ biex jghin lill-Isqof Pietro Pace. Il-konsagrazzjoni episkopali tiegħu kienet okkażjoni ta' ferh

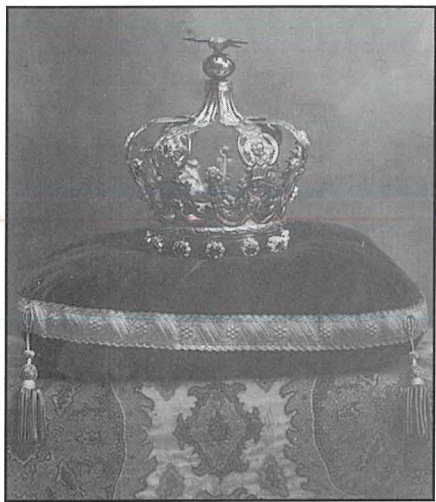
kbir għall-Furjanizi u s-Sengleani. Xhieda ta' dan huwa l-fatt, li ż-żewġ soċjetajiet muzikali rispettivi; is-Soċjetà Filarmonika Vilhena u 'La Vincitrice' akkumpanjaw lill-Isqof il-ġdid, Dun Salv Gaffiero, mill-Belt sad-dar tiegħu fil-Floriana, fejn kien mar joqghod wara li sar jaf bil-hatra tiegħu bhala Isqof. Il-konsagrazzjoni tiegħu saret fil-Kon-Katidral ta' San Ġwann nhar il-Hadd, 15 ta' Jannar, 1899⁵. L-Isqof Monsinjur Salvatore Gaffiero miet fit-8 ta' Diċembru, 1906. Il-Furjanizi tal-lum ukoll ma nsewx l-ahhar kappillan u l-ewwel Arcipriet tagħhom, tant li f'Diċembru li ġej, f'għeluq il-100 sena mill-mewt tiegħu, ser titwahhal lapida mad-dar fejn kien joqghod fil-Floriana u fejn darba l-baned tal-Floriana u ta' l-Isla daqqew flimkien biex jiffestegġjaw il-konsagrazzjoni episkopali tiegħu. Din il-lapida ser issir fuq inizjattiva tad-direzzjoni tal-gazzetta 'Il-Furjana'. Kwadru sabih ta' Salvatore Gaffiero jinsab ukoll fil-Knisja Arcipretali u Parrokkjali tal-Floriana.

Arcisqof Furjaniz Jinkuruna lill-Bambina

Jekk għall-Furjanizi l-elevazzjoni tal-parroċċa tagħhom għad-dinjità ta' wahda Arcipretali kien avveniment importanti u li ma jintesiex, nahseb li għas-Sengleani l-inkurunazzjoni ta' l-istatwa ta' Marija Bambina, kien avveniment daqstant importanti u daqstant ma jintesiex. Anki hawn t-toroq tal-Floriana u ta' l-Isla ltaqghu mhux biss permezz tal-persuna ta' l-Arcisqof ta' Malta Dun Mauro Caruana, iżda anki għas-sehem kbir

(Fuq) L-Arċisqof Furjaniz Dun Mauro Caruana qed jinkuruna l-istatwa ta' Marija Bambina nhar l-4 ta' Settembru, 1921.
(Taht) Il-Kuruna li qiegħda fuq ras l-istatwa ta' Marija Bambina.

li kellha l-banda Furjaniza fil-festi kbar li kienu saru fl-Isla fl-okkażjoni ta' dik l-inkoronazzjoni storika. L-Arċisqof Mauro Caruana tweied fil-Floriana fis-16 ta' Novembru, 1867. Kien dahal fl-Ordni ta' San Benedittu u sar Isqof ta' Malta fl-1915 wara li kien ilu għal xi żmien f' monasteru fl-iSkozja. Mal-wasla tieghu f'Malta, in segwitu tal-hatra tieghu, beda jirċievi sa mill-bidunett suppliki mill-Isla biex jinterċedi għalihom, halli l-Bambina tiġi nkurunata f'isem il-Vatikan. L-Isqof Caruana tant sar herqan ukoll li jara li din ix-xewqa tas-Sengleani, li kienet ilha snin twal tberren f'mohhhom, issehħ li s-supplika

lill-Vatikan għamilha hu stess. Bl-istagħgib ta' kulhadd, it-talba biex l-istatwa devota tal-Bambina tiġi inkurunata ntlagħget mill-Vatikan u r-reskritt rilevanti inhareġ fi ftit xhur⁶. L-Arċisqof Furjaniz, li kien għadda tfulitu fl-Isla wkoll, inkuruna lil Marija Bambina fix-Xatt ta' l-Isla nhar l-4 ta' Settembru, 1921, quddiem folla enormi li honqot ix-xatt, gallariji, bjut, bċejjeċ tal-bahar, eċċ., biex issegwi dan l-avveniment solenni u storiku.

It-Toroq Jiltaqghu bil-Mużika Wkoll

Digà rajna ftit li t-toroq tal-Floriana u l-Isla ltaqghu permezz tal-mużika wkoll! Fil-festi ta' l-inkoronazzjoni l-banda Furjaniza nghatat sehem kbir hekk kif il-Banda Vilhena wettqet mhux anqas minn tliet programmi f'dik il-ġimgħa ta' festi inkluż nhar l-inkoronazzjoni. Mir-riċerka li qed naghmel fuq il-'Vilhena', sibt li kienet ilha tiġi mistiedna ddoqq fil-Festa ta' l-Isla għallinqas sa mill-1913, meta daqqet darbtejn ukoll fi granet differenti tul l-istess festa. Milli nafu s'issa, l-ahhar li l-'Vilhena' kienet daqqet l-Isla għal hafna żmien kien proprju fl-1921 u kellhom jghaddu snin twal sakemm il-banda Furjaniza kellha terġa tinstama' tidwi mat-toroq tal-belt Sengleana, eżattament 4 snin ilu, fl-2002. Huwa ta' unur kbir għas-Socjetà Filarmonika Vilhena li l-banda tagħha għadha takkumpanja lill-Bambina ta' l-Isla, l-aktar statwa tal-Bambina devota u popolari f'Malta, fit-tieni parti tal-proċessjoni sad-dhul tagħha fil-bażilka ddedikata lilha. Fir-rigward tas-socjeta muzikali Sengleana, l-eqdem konnessjoni li sibt mal-Floriana tmur lura saħansitra sa l-1896, meta il-banda La Vincitrice daqqet fil-Festa ta' San Publju. Nafu wkoll li daqqet fl-istess festa fl-1909 (issa bl-isem Queen's Own) iżda minn dak iż-żmien 'il quddiem ma sibt ebda riferenza ohra sakemm il-Queen's Own reġgħet dehret fit-toroq tal-Floriana fis-sena 2001. Ta'

min jinnota wkoll li l-ewwel post barra mill-Isla li fih daqqet il-Banda La Vincitrice kemm ilha li reġgħet hadet l-isem antik tagħha kien fil-Festa ta' San Publju fil-Floriana din is-sena stess. Jidher li l-Floriana u l-Isla għad iridu jibnu aktar mill-istorja tagħhom flimkien!

Iġarrbu l-Istess Tbatija tal-Gwerra

Il-Floriana u l-Isla t-tnejn ukoll sofrew, forsi aktar minn haddiehor, mill-qilla tal-gwerra. It-tnejn raw hafna mill-bini tagħhom jisfa borg ġebel, fosthom it-tempji rispettivi tagħhom, dawk ta' San Publju u ta' Marija Bambina. L-istatwa ta' San Publju kienet intbagħtet għall-kenn fil-Knisja Parrokkjali tan-Naxxar fejn kienu sabu kenn ukoll l-kwadri ta' l-artali tal-bażilka imġarrfa ta' l-Isla. Il-hsarat enormi li sofrew il-knejjes prinċipali tal-Floriana u ta' l-Isla wkoll waslu biex kellhom jirrikorru għall-knejjes ohra biex iservu bhala knejjes parrokkjali temporanji. Fil-kaz tal-Floriana il-Knisja ta' l-Immakultata Kuncizzjoni (aktar magħrufa bhala 'ta Sarria') serviet għal dan il-ghan filwaqt li fl-Isla qdied dan ir-rwol il-Knisja ta' San Filippu⁷. Xhieda ta' kemm sofrew il-Floriana u l-Isla fil-gwerra johroġ minn statistiċi uffċjali li jghidu li sa l-ewwel jiem ta' ġunju 1942 il-Floriana kien l-aktar post f'Malta li sofra mill-hbit mill-ajru ta' l-ghadu fir-rigward ta' bini mġarraf jew bil-hsara. Kien ikkalkolat li l-bini mġarraf jew bil-hsara fil-Floriana kien ta' 85% u eżatt wara kienet tiġi l-Isla b'80%.⁸ L-aghaz iżda kien it-telfien tal-hajja umana għax il-ġebel minn hawn u minn hemm jerga' jitla' u fil-fatt Furjanizi u Sengleani kkontibwixxew u rsistew biex jergħu jaraw il-knejjes parrokkjali tagħhom lura għall-ġlorja li kienu jipposjedu qabel l-assedju Taljan u Ġermaniz fuq il-ġżira tagħna. Huwa fatt interessanti li l-gwerra holqot rabta ċkejna ohra iżda dejjiema bejn il-Floriana u l-Isla u dan għar-raġuni li l-4 Evangelisti li kien hemm fil-

faċċata tal-Bażilka ta' l-Isla qabel il-gwerra spicċaw fil-faċċata tal-Knisja Arċipretali u Parrokkjali tal-Floriana meta kienet qed issir ir-rikostruzzjoni taghha. Dawn l-Evangelisti ġew akkwistati minn tal-Floriana wara li s-Sengleani kienu ddeċidew li l-faċċata tal-bażilka taghhom kellha tinhatt, ghad li ma kinitx iġġarrfet iżda theżżet hafna, u titla' bl-istil differenti minn dik preċedenti⁹.

La semmejt il-Knisja ta' San Filippu, aktar 'il fuq, nixtieq nirrileva wkoll li l-ahhar ġiżwita li ghadu jservi f'din il-knisja, Patri Herbert Friggieri, wkoll ghandu jkollu rokna f'dan l-artiklu għax

ghad li huwa Furjaniz (u hu l-poeta u kittieb eminenti Oliver Friggieri), ommu hija Sengleana u wara snin twal tgħix fil-Floriana qattat l-ahhar snin ta' hajjitha fil-Isla.

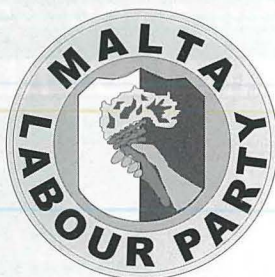
Kelma ta' l-Ahhar

Dawn t'hawn fuq huma biss ftit eżempji importanti ta' inkontri Furjanizi-Sengleani. Nittama li 'l quddiem ninghata opportunità ohra li nagħti ftit tagħrif fuq il-konnessjonijiet bejn il-Floriana u l-Isla anki f'oqsma ohra totalment differenti minn dawn. Niehu din l-opportunità biex nawgura l-Festa t-Tajba lis-Sengleani kollha.

Riferenzi

- ¹ Alexander Bonnici, *L-Isla fi ġrajjet il-Bażilka-Santwarju ta' Marija Bambina*, Vol. III, Parroċċa ta' l-Isla, 1991
- ² Emmanuel S. Tonna, *Final focus on Floriana : a collection of essays*, Malta, 1979
- ³ Alexander Bonnici, op cit., p. 194
- ⁴ *Ibid*, p. 194
- ⁵ *Ibid*, p. 195
- ⁶ *Ibid*, p. 231
- ⁷ *Ibid*, p. 344
- ⁸ Karmenu Ellul Galea, *It-trejdunjonizmu f'Malta*, Ir-raba' ktieb, Pubblikazzjonijiet Indipendenza, Malta, 2001
- ⁹ Alexander Bonnici, op cit., p. 359

Il-Kumitat u l-Membri taċ-Ċentru Laburista ta' l-Isla jixtiequ jawguraw il-festa t-tajba lil kulhadd

'Dar il-31 ta' Marzu 1979', Triq il-Vitorja, Senglea

Il-President u l-Kumitat tal-Partit Nazzjonalista ta' l-Isla jawguraw il-festa t-tajba lil kulhadd